

A Somogyi-könyvtár polcairól

A baromorvos javallata

A szegedi kaszinó könyvtárát is gyarapította valamikor Gyarmati Sándor „A' Falusi Baromorvos” című kötete, amely szarvasmarhák, juhok s lovak betegségeire ajánlott hasznos, esetenként igencsak meglepő gyógymódokat. Az 1832-ből való kézikönyv a betegségek leírása mellett a receptúra házilagos összeállításában is segíti az olvasót.

„Csalhatatlan útmutatás, mikint és melly szerekkel lehessen a' földművelőnek ép, és egészséges marhát bírni 's nevelni, ennek betegségeit megismerni 's kigyógyítani.” Így szól „A' Falusi Baromorvos” című könyv ajánlása. Az 1832-ben, Kassán nyomtatott kötetet különösen értékessé teszi számunkra, hogy – amint azt bélyegző és kézírásos bejegyzés is igazolja – a könyvecske egykor a szegedi kaszinó tulajdonában volt.

A benne foglaltakat „Tapasztalás után, összegyűjtötte Gyarmati Sándor.”

A „Bévezetés” az egészség ismérveinek leírásával kezdődik, úgymint: „A' vidámság, tiszta szemek, meleg szarvak és fülek, simán fekvő szőr, tiszta nyelv, erősen álló fogak, gyors kérődzés, 's jó éték vágyás.”

A különféle betegségekre ajánlott „orvos szerek Lajstroma” sok helyütt meglepi a mai olvasót. Hashajtóként szerepel itt például „csudasó és jalapa por”, a hűsítő szerek hozzávalói közt pedig az „aludt tej” és „káposzta lév” mellett a puskapor, kénkő és vitriol spiritus is megtalálható. Izgalmas fölfedezés, hogy a mai kozmetikaiparban használatos aloe jótékony hatására már kétszáz éve is esküdött a tudomány.

A gyógynövények skálája igen széles: a bodza- és büdöskővirág, üröm, „encziangyökér”, gyömbér, „kalmusznád”, fenyőmag és „tarnics” mind hasznosak – az izzasztóként javasolt kéménypiszok fölhasználása előtt viszont bizonyára eltöpreng kissé a 21. századi gazda.

Köhögésre, „tüdő vagy mejbetegsége” a közismert hagymafélék, myrha, „piskolcz” és salmiak mellett ajánlott a „gummi ammoniakum és kátrán”.

A hozzávalók közt szerepel még a kénes szagú, mai szakkönyvekben „ördögyökér”-ként jelzett növény, amelyet a baromorvos jóval szókimondóbban, a pokolbeli patás anyagcseréjével összefüggésben említ...

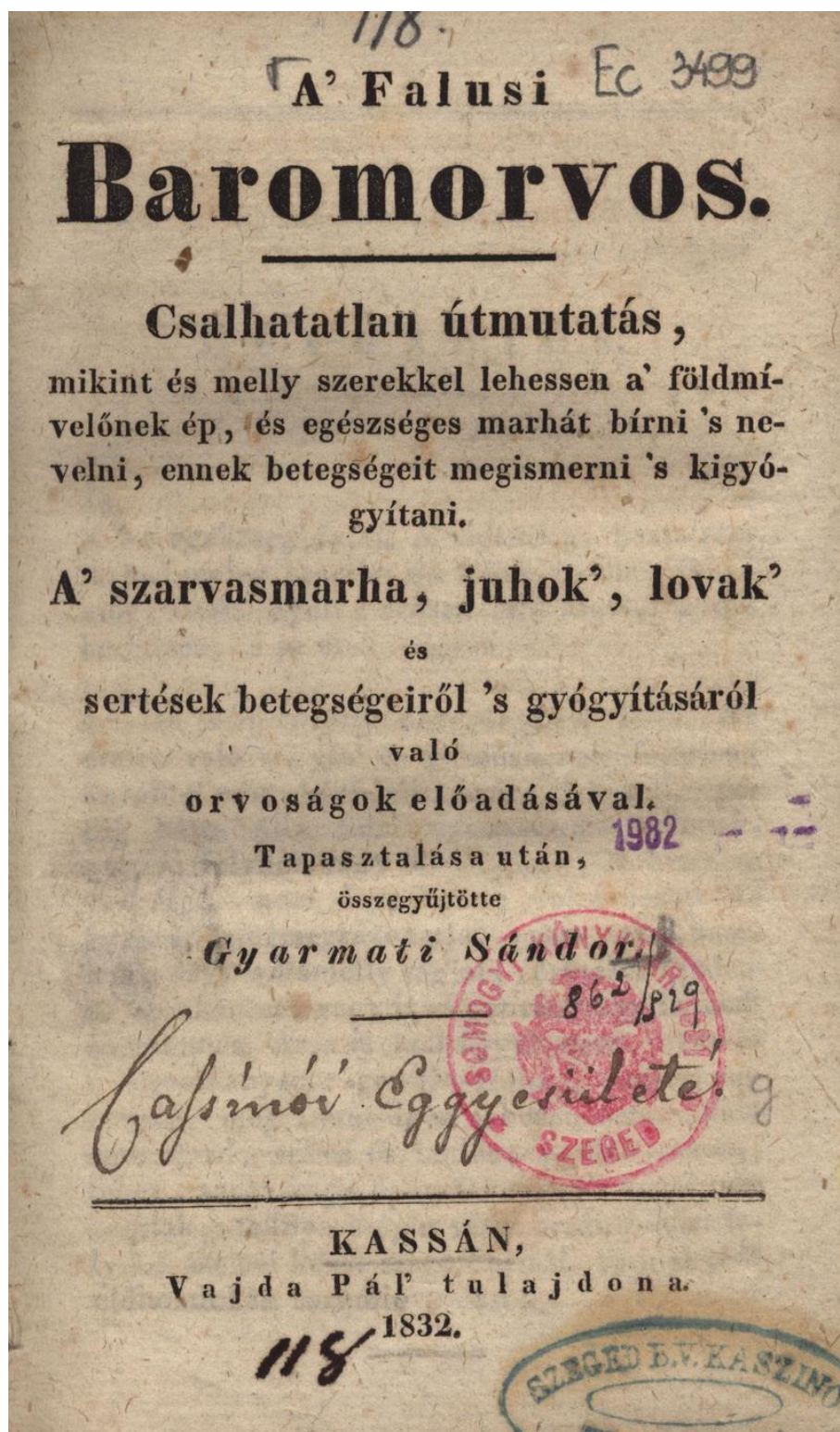
Csupán marhabetegségből hetvenhárom féltre ajánl gyógyszert a szerző. Szívürülés, fark féreg, kehköhögés, „szájban lévő úgy nevezett békák” (nyelvpattanások), „alkapczák zárodása, görcse” ellen éppúgy megvan az ellenszer, mint aranyér, fogmozgás, szarvak töredezése, avagy „az elveszett étek vágyása, megzabálás” esetén.

Juhok kórságaiból már kevesebbet számlál a könyv, mivel „A' Juh nincs annyi nyavalyáknak kitétetve mint egyéb állat.” Példának okáért azért, mert „A' természet a' juhok meleg öltözetet adott, a' melly őtet a télnek keménysége ellen oltalmazza.” Métély, bélköszvény, juhrüh, -tetű és -himlő, valamint „rózsa, vagy a' mint néhol nevezik, Szent Antal tüze” és más bajok orvosságát is megleljük a régi lapokon.

„A' sertések nyavalyáiról” szóló fejezet ijesztően kezdődik: „Közönséges példabeszéd, hogy a' kés legjobb orvosa a' disznónak.” De annak se könnyű, aki szelídebb gyógymóddal próbálkozik, mert „a' disznók orvoslásával nem messze megy az ember, mivel csak nagy erőszakkal 's felette nehezen lehet nekik valami orvos szert beadni.” Azért „kereszt csont fene”, féreg, szédülés, „malaczkok himlői”, valamint „megzabálás” (torkosság) előfordulásakor sem maradunk jó tanács nélkül.

Nyilas Péter

(A Somogyi-könyvtár gyűjteményéből)

